

GÖRDÜK KONUŞTUK YALCIN PEKŞEN

Kitap işleri insanı çileden çıkarıyor. Çok sömürüldük. Parasızlık öyle canıma tak demişti ki, Hababam Sınıfı'nın bütün haklarını yedi yüz elli liraya satmışımdır. Hâlâ o para.. Kitabevi bu kitabı fisebilullah basıyor.

Mizah yazarı olarak tanınan Rifat Ilgaz, "Mizahı ikinci, üçüncü işim olarak kabul ederim" diyor. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

İlkokul öğretmenliğinden ozan ve yazarlığa giden yol...

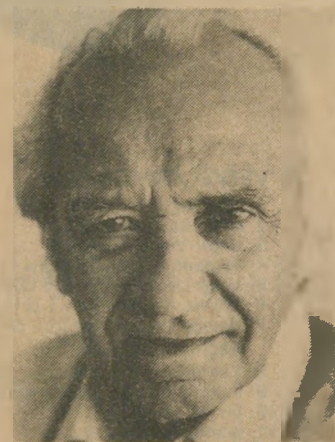
Rifat Ilgaz: Mecburen yazar oldum

Uzun bir süre önce yerleştiği Cide'den birkaç günlüğüne İstanbul'a gelen Rifat Ilgaz'ı, oğlunun Florya'daki evinde, beş yıldızlı bir konyak şişesinin başında bulduk. Konuşmamız bu şişeden açıldı:

- Rifat Bey, içiyor musunuz hâlâ?
- İçerim.. Neden?
- Hasta derler sizin için..
- Desinler... Kirk seneden beri diyorlar. Atatürk'ün öldüğü yıl hastalandım. Yakacak Hastanesinin beş numarasına yatırdılar. Hâlâ yaşıyorum.
- Ne demek beş numara?
- Meğer buraya ölmek üzere olanları yatırılmıyormuş. Benim de ilk hastalığım.. Daha acemiyim.. Sonra usia olduk.. Torpille geldiğim için ayrı oda verdiler sanıyorum. Kalkıp tuvalete gidiyorum. Herkes fısıldaşıyor, "beş numara çıktı" diye. Ne olduğunu anlayamıyorum. On beş-yirmi gün sonra "nedir yahu bu beş numara" dedim. "Bir sen çıktın beş numaradan" dediler. Meğer ölecek hastalar içinmiş..
- Doktorlar mı yanılmış, siz mi kuvvetli çıktınız?
- Doktorlar yanılmış.. Zaten Yakacak Sanatoryumu doktoru İhsan Rifat Sobar bir türlü profesör olamadı.

Mecburen yazdım

- Rifat Bey, sanıyorum sizin ilk mesleğiniz öğretmenlikti. Edebiyat öğretmenliği..
- Ben aslında ilkokul öğretmeniydim. Altı sene ilkokul öğretmenliğinden sonra "Gazi Eğitim'e gir" falan dediler. Uzatmaya- yım bir sürü imtihana girdik. Edebiyat öğretmeni olduk. Oğlumun annesi de sıra arkadaşım. Orada nişanlandık ve evlendik. Hababam Sınıfı'ndaki Kel Mahmut rolündeki hocamız Nihat Dicle'yi de

Kirk seneden beri hasta diyorlar. Desinler. Atatürk'ün öldüğü yıl hastalandım. Yakacak Hastanesi'nin beş numarasına yatırıldım. Hâlâ yaşıyorum.

burada tандım. Hocamızdı.. 1938'de diploma aldım. Hemen o yıl tüberküloz çıktı ve beş numaraya alındım.

- Edebiyata şiirle mi başlamıştınız, yoksa mizahla mı?
- İlk kitabım şiirdir. İkinci kitabım da.. "Sınıf" adlı bu kitap yüzünden hocalıktan atıldım.. Sonra altı ay da mahkûmiyet aldık. Hocalıktan atılınca mecburen yazar oldum.
- Mizaha geçiş nasıl oldu?
- Zaten ikisi birden başlamıştı. Şiir malum para getiren bir iş değildir. Bize "kirk kuşağı şairleri" deniyordu ama ortada para mara yoktu. Para kazanmak için birçok dergide yazılar yazıyordum. Magazin dergilerinden mizah dergilerine kadar. Karım Rikkat Hanım da öğretmen olduğu için onun maaşı falan geçiniyorduk. Rikkat'le on yıl evli kaldım. En fazla da onunla evli kalmışımdır.

Sanatçı düşünmeli

- Bu kırk kuşağı şairler olayı hep anlatılır. Garipçilerle aranızda kavgalar olmuş. Neydi bu işin aşığı? Bir de siz anlatsanız?
- Biz çıktığımızda şöyle bir laf vardı: "Sanatçı sanatla uğraşır". Biz ilk defa "sanatçı düşünmelidir" dedik ve garipçilere karşı çıktık. Kavganın esası budur..
- Sayın Ilgaz, sonuçta bugün kendinizi şair mi sayıyorsunuz, mizahçı mı? Daha çok mizahçı olarak ün kazandınız ama..
- Yok.. Asıl işim şairliktir.. Şiirlerimde hep imza olduğu halde uzun zaman mizah yazılarıma imza koymadım. Hababam Sınıfı'na bile.. Bilirsiniz Hababam Sınıfı İlhan Selçuk'un çıkardığı Dolmuş dergisinde Stepne takma adı ile çıkmıştı. Bu adın mucidi de İlhan (Selçuk)'dır. Fakat toplumun beğenisi aşırı ölçüde oldu. Ben de bu sırada tashihçilikle geçiniyordum. Müsahhah derdik. Şimdi düzeltmen oldu. Sadece takma adla yazılar yazmamın bir nedeni de mahkûmiyetten dolayı yazı yazdırmazlardı.
- Hangi takma adları kullanıyordunuz?
- Birçok.. Fakat en çok Raif Işık'ı kullandım. Bu ismin baş harf-

leri benim adımın baş harfleridir. Dolmuş'ta Stepne'yi çok kullandım. Fakat Hababam Sınıfı'nın ünü Rifat Ilgaz'ı o kadar aşığı ki sonradan asıl adımlı koyunca kimse inanmadı.

750 lira kazandım

- Rifat Bey, bu kitaptan pek para kazanmadığınızı duymuştum. Neden?
- Kazanamadık. Yalnız Küçük Sahne döneminde tiyatro haline gelince biraz para geldi. Sonra sinema, müzikal oldu. Bunlar da biraz getirdi. Ama kitaptan kazanamadım.
- Neden ama?
- Parasızlık öyle canıma tak etmişti ki ben Hababam Sınıfı'nın bütün haklarını yedi yüz elli liraya satmışımdır. Hâlâ o paradır.
- Bütün baskılar için mi yedi yüz elli lira?
- Evet, kitabevi bu kitabı fisebilullah basmıştır. Adam üç kitabı bir kitap yaptı, kızıyor.. Ben hepsi için iki bin lira istedim. Binbeş yüz'de anlaştık. Sözleşmeyi yaparken "bin olsun" dedi. Sonra üç taksitte yedi yüz elli lira ödedi. Hâlâ basıyor. Anlaşmamız gereği yayın haklarını sattığım için bir şey yapamadım.

Kavgacıyım ama...

- Rifat Bey, sizin için biraz kavgacı derler veya hırçın... Doğru mu bu?
- Doğrudur.. Kavgacıyım, ama sinirlenmeden önce sabırlıyım.. Dayanırım dayanırım sonra patlarım.. Çünkü bu Babiali insanı çileden çıkarıyor. Çok sömürüldük.. Bu durum insanı kavgacı ve sinirli yapar. Para konusuna aldırıyorum, ama haysiyetimi söz konusu olduğunda kızıyorum. Ben Babiali'de her işi yaptım. Tashihçilik, müretteplik dahil.. Tan gazetesinde çalışırken patronumuz Halil Lütfü(Dördüncü)'nüncimriliği meşhurdur. Makinede satır diziyordum. Herkese satır başına kırk para, bana otuz beş para veriyor. "Neden" diye sordum. "Sen bir saatte kaç satır diziyorsun" dedi. Herkes iki yüz-iki yüz elli satır dizerken ben acemi olduğum için yüz-yüz elli satır diziyordum. Parayı da satır başına alıyoruz, zaten. "Ama aynı miktar elektrik harcıyorsun" dedi. Bunu hesaplayamadım. Adam haklıydı aslında ama cimriliğin de böyleleri görülmemiştir..

Mizah nedir? Ne değildir?

- Büyük mizah yazarlarıyla da kavgalarınız olmuş galiba... "Yokuş Yukarı" da bunları anlatıyorsunuz biraz..
- Evet laf çıkardık "Aziz'le (Nesin) yarışıyor" diye. Yokuş Yukarı'da yazdığım şu: Aziz Nesin'le Markopaşa'da çalışırken yazmadığı dönemler olmuştur. O dönemlerde onun imzasıyla ben yazmışımdır. Bu Aziz Nesin'le yarışmak mıdır? Aziz yazmazdı, ben yazardım. Ben kimseyle yarışmadım. Olan bir şeyi açıkladım. Zaten ben mizah yazarlığımı ikinci, üçüncü işim olarak kabul ederim. Daha önce de söyledim asıl işim şairlik.. Mizahçılıktan önce öykücü ve romancıyım. Zaten mizah yazarlığı diye bir tür de yoktur. Şiirde de mizah olabilir. Mizah, olayları yorumlayış biçimi, bakış açısıdır. En öfkeli olaya bile mizah açısından yaklaşılabilir. Bana "sanatoryum hikâyelerinde ölümü bile mizah haline getirdi" dediler ki doğrudur.

Dört beş evlilik

- Biraz özel yaşamınızdan soracağım. Biraz önce en uzun evli kaldığınız eşim Rikkat Hanımdır dediniz. Kaç kere evlendiniz?
- Bu iş biraz karışıktır. Dört-beş kere oldu. En iyisi karıştırmayalım.
- Tam sayısını bilmiyor musunuz?
- Dedim ya karışık. Biri hâlâ beni bırakmadığı için tam sayı veremiyorum. Ama şunu söyleyeyim beni hep karılarım boşamıştır. Ben kimseyi boşamadım.
- Bir de sizin Cide olayınız var. "Büyük şehirden Cide'ye kaçtı" diyor?

— Kaçmadım.. Aslında benim Cide'den kaçmam gerekiyor. Küçük yerde adamın çok üstünde dururlar. Önce "milletvekili olmak için geldi" dediler. Sonra aday maday olmadığımı görünce "Cide turistik bölge olacak, arsa kapatmaya geldi" dendi. Halbuki arsamız vardı, sattık. Şimdi "acaba bu adam buraya evlenmeye mi geldi" diyorlar. Öyle bir niyetim de yok. Cidelilere karşı mahcubum, bütün tahminlerini boşa çıkardığım için..

- Neden gitmişsiniz peki?
- Çocukluğum burada geçti. Sonra Cide dünyanın en güzel yerlerinden biridir. Şimdi uygarlık biraz çirkinleştirdi, ama Cide, Karadeniz'de turistik merkez olmaya layık ilk yerdir. Orman ve deniz bir arada.. Kurdukları kereste, sunta, parke fabrikaları bile ormanları bitiremedi.

